

# Enkele merkwaardige Pipunculidae uit Les Epioux (Provincie Luxemburg) (Diptera)

door

M. DE MEYER \*

**Abstract.** Some remarkable Pipunculidae from Les Epioux (Prov. Luxemburg) (Diptera). During 1984 some interesting Pipunculidae were caught with Malaise traps at Les Epioux (prov. of Luxemburg). Their distribution is discussed in relation to former records from Belgium and Europe. A species new to the Belgian fauna was found : *Eudorylas kowarzi* (BECKER, 1897).

**Résumé.** Quelques remarquables Pipunculidae du site «Les Epioux» (prov. Luxembourg) (Diptera). Au cours de l'année 1984 furent récoltés quelques Pipunculidae intéressants au site Les Epioux (prov. Luxembourg), à l'aide de pièges Malaise. Leur répartition est comparée avec des données antérieurs de Belgique et d'Europe. D'autre part, une espèce nouvelle pour la faune belge fut trouvée : *Eudorylas kowarzi* (BECKER, 1897).

## Inleiding

In 1985 werd een studiedokument van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (K.B.I.N.) samengesteld aangaande de Pipunculidae-fauna van België (DE MEYER & DE BRUYN, in press). Hiervoor werd een hoeveelheid materiaal afkomstig uit privécollecties en uit de verzameling van het K.B.I.N. gereviseerd. Het resultaat was 29 soorten nieuw voor de Belgische fauna wat het totaal op 72 bracht. Ook konden een aantal vaststellingen gedaan worden aangaande de verspreiding van sommige soorten. Met 72 soorten die tot nu reeds gemeld zijn (dit getal benadert het aantal van Groot-Brittannië : 78) (COE, 1966; STUBBS, 1980) en overtreft ruimschoots de meldingen uit de omliggende landen) en met de aanzienlijke informatie qua verspreiding en fenologie van de algemene soorten, dachten we een redelijk goed beeld te hebben van de Belgische Pipunculidae-fauna. Dat alles relatief is, bleek toen we onlangs een verzameling van deze onopvallende vliegjes toegestuurd kregen door Dr. C. GASPARD en Dr. C. VERSTRAETEN (Faculté des Sciences agronomiques de l'État, Gembloux) afkomstig van Les Epioux (provincie Luxemburg). Tussen dit materiaal werd een nieuwe soort voor de Belgische fauna gevonden (*Eudorylas kowarzi*) en enkele andere merkwaardige en 'zeldzame' soorten. Ook werd een afwijkend exemplaar gevonden van *Cephalops furcatus* wat nieuwe informatie verstreekte aangaande de status van het taxon *Cephalosphaera* (DE MEYER, in prep.). Een aanvulling op het studiedokument bleek dus reeds noodzakelijk.

## Resultaten

In totaal werden 86 exemplaren gevonden, behorende tot minstens 16 soorten (tabel 1). *Chalarus* soorten kunnen op dit moment niet met zekerheid tot op de soort worden gedetermineerd. De meest algemene soorten zijn *Alloneura sylvatica* (41 ex.) en *Pipunculus campestris* (15 ex.). Dit zijn ook zowat de meest algemene soorten, zowel in België als in de rest van West-

\* I.W.O.N.L. bursaal.

Europa. Verder moet hier nog worden opgemerkt dat dit materiaal in 1984 met Malaisevallen werd verzameld en dat deze vallen niet gedurende het volledige jaar operatief waren maar slechts gedurende enkele maanden. Dit verklaart ondermeer het relatief laag aantal individuen. De meest interessante soorten zullen nu meer in detail besproken worden.

***Eudorylas kowarzi* (BECKER, 1897)**

Deze soort is nieuw voor de Belgische fauna. Er werd slechts één vrouwelijk exemplaar aangetroffen. *Eudorylas kowarzi* is een relatief grote vlieg (vleugellengte 5,25-6 mm volgens COE, 1966) binnen de familie der Pipunculidae. Het is een typische *Eudorylas* soort door zijn matte, bruinzwarte kleur. De ovipositor heeft een vrij grote basis en de boor is duidelijk langer dan de basis en is sterk naar boven gebogen. Er zijn enkele problemen voor een accurate determinatie omdat deze soort slechts in enkele sleutels vermeld wordt. SACK (1935) en BANKOWSKA (1973) vermelden alleen het mannetje terwijl COE (1966) alleen het vrouwtje vermeldt en een vraagteken plaatst bij de naam. Hij geeft echter nergens een verklaring voor deze twijfel. Zolang we dus geen mannetjes aantreffen, is het voorkomen niet voor 100% zeker. Volgens SACK (1935) komt *E. kowarzi* voor in Centraal-Europa en het Middellandse-Zeegebied. Ze wordt door COE (1966) van Groot-Brittannië gemeld en door BANKOWSKA (1973) van Polen.

***Alloneura palliditarsis* (COLLIN, 1931)**

Deze soort werd tot nu slechts op drie andere plaatsen gevonden in België (Chôdières en Sy (prov. Liège) en Treignes (prov. Namur)). Het is een zeldzame soort en is buiten België alleen nog maar gemeld van Groot-Brittannië (COE, 1966) en Tsjechoslowakije (LAUTERER, 1981). *Alloneura palliditarsis* is duidelijk te onderscheiden van andere *Alloneura* soorten door de zwarte humeri.

***Pipunculus fonsecai* COE, 1966**

Dit is de tweede melding van deze soort in België. Voordien was er één vrouwelijk exemplaar gevangen te Genval (prov. Brabant) door A. TANNOIR. Ook deze soort is voor zover wij weten nog alleen maar gemeld van Groot-Brittannië (COE, 1966) en Tsjechoslowakije (KOZANEK, 1981).

***Pipunculus spinipes* MEIGEN, 1830**

Tot nu toe was deze soort in België alleen nog maar gemeld van kalkrijke streken zoals Sint-Pietersberg, de fagne calcaire van de Viroinval en de omstreken van de Gaumes. Les Epioux past helemaal niet in dit kader hoewel het vrij dicht tegen de Gaume is gelegen. Toch duidt deze melding aan hoe voorzichtig we moeten omspringen met de interpretatie van de voorlopige verspreidingskaarten.

***Cephalops carinatus* (VERRALL, 1901)**

Een sterk op de species van het genus *Pipunculus* gelijkende soort, maar het vertoont toch het karakteristieke kenmerk van *Cephalops* soorten (i.e. de twee rijen haren op de thorax). Deze soort was tot nu toe alleen maar gevonden te

Treignes (prov. Namur). Verder is deze soort alleen gemeld van Groot-Britannië (COE, 1966) en Finland (HACKMANN, 1980).

### *Cephalops vestitus* (BECKER, 1900)

Volgens SACK (1935) is dit een Centraaleuropese soort. Ze werd tot nu toe nog maar op twee plaatsen gevonden in België, beide aanzienlijk noordelijker gelegen dan deze vondst uit Les Epioux. Er werden in alle gevallen enkel vrouwelijke exemplaren gevonden, die gemakkelijk te herkennen zijn door de grote en sterk gebogen ovipositor.

| Soort                                             | aantal ♂ | aantal ♀ |
|---------------------------------------------------|----------|----------|
| <i>Chalarus</i> sp.                               |          | 5        |
| <i>Dorylomorpha confusa</i> (VERRALL, 1901)       | 1        |          |
| <i>Alloneura geniculata</i> (MEIGEN, 1824)        | 1        | 1        |
| <i>Alloneura kuthyi</i> ACZEL, 1944               | 1        |          |
| <i>Alloneura palliditarsis</i> (COLLIN, 1931)     | 3        |          |
| <i>Alloneura sylvatica</i> (MEIGEN, 1824)         | 23       | 18       |
| <i>Pipunculus campestris</i> LATREILLE, 1804      | 4        | 11       |
| <i>Pipunculus fonsecai</i> COE, 1966              |          | 1        |
| <i>Pipunculus spinipes</i> MEIGEN, 1830           |          | 1        |
| <i>Pipunculus thomsoni</i> BECKER, 1897           |          | 2        |
| <i>Cephalops aeneus</i> FALLEN, 1810              |          | 1        |
| <i>Cephalops carinatus</i> (VERRALL, 1901)        | 1        | 2        |
| <i>Cephalops furcatus</i> (EGGER, 1860)           |          | 1        |
| <i>Cephalops obtusinervis</i> (ZETTERSTEDT, 1844) |          | 1        |
| <i>Cephalops semifumosus</i> (KOWARZ, 1887)       |          | 6        |
| <i>Cephalops vestitus</i> (BECKER, 1900)          |          | 1        |
| <i>Eudorylus kowarzi</i> (BECKER, 1897)           |          | 1        |

Tabel 1 : Lijst der Pipunculidae aangetroffen in de Malaisevallen te Les Epioux

### Referenties

- Bankowska, R., 1973. Muchowski, Diptera Pipunculidae. *Klucze Oznac. Owad. Pol.* 28(33), 52
- Coe, R.L., 1966. Diptera Pipunculidae. *Handb. Ident. Br. Insects* X.2(c), 83 p.
- De Meyer, M., in prep. On the taxonomic rank of the taxon *Cephalosphaera* ENDERLEIN, 1936 (Diptera, Pipunculidae).
- De Meyer, M. & L. De Bruyn, in press. On the occurrence of Pipunculidae (Diptera) in Belgium. studiedokument K.B.I.N.
- Hackmann, W., 1980. Enumeratio Dipterorum Fennica. Helsinki, 164 p.
- Kozanek, M., 1981. Genus *Pipunculus* LATREILLE (Diptera, Pipunculidae) in Czechoslovakia. *Annot. Zool. Bot. Bratislava* 142 : 1-16.
- Lautere, P., 1981. Contribution to the knowledge of the family Pipunculidae of Czechoslovakia (Diptera). *Acta Mus. Moraviae Sci. nat.* 66 : 123-150.
- Sack, P., 1935. Dorylaidae (Pipunculidae). *Fliegen palaearkt. Reg.* 4(4) Nr. 32 : 57 p.
- Stubbs, A.E., 1980. The largest pipunculid in the land : *Nephrocerus scutellata* (MACQUART, 1834) (Diptera, Pipunculidae) new to Britain, with observations on its behaviour in Greece. *Proc. Trans. Br. ent. nat. Hist. Soc.* 13 : 46-48.
- De Meyer, M. : Laboratorium voor Algemene Dierkunde (Dir. Prof. Dr. W.N. Verheyen), Rijksuniversitair Centrum Antwerpen, Groenenborgerlaan 171, B-2020 Antwerpen